

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
3. Prijímateľ	Základná škola Hurbanovo
4. Názov projektu	Zvýšenie kvality vzdelávania na Základnej škole v Hurbanove
5. Kód projektu ITMS2014+	312011T834
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub - Každý má svoje možnosti
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	PaedDr. Renáta Beneková
8. Školský polrok	2.polrok
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	https://zshurbanovo.edupage.org

Úvod:

Stručná anotácia

Čitateľská gramotnosť je jedným z cieľov vzdelávania žiakov. Porozumenie textu je dôležitou podmienkou práce žiaka s údajmi, poznatkami, vedomosťami. Napriek ešte stále prevládajúcemu názoru, že čitateľská gramotnosť je záležitosť len vyučujúcich slovenského jazyka, na jej rozvoji sa musia podieľať všetci vyučujúci, keďže práca s textom a porozumenie čítaného majú priamy vplyv aj na ostatné gramotnosti. Čítanie s porozumením by malo byť súčasťou všetkých vyučovacích hodín v rámci rôznych predmetov a nie len na ZŠ. Predpoklady na úspešné zvládnutie čítania sa dajú odhaliť už počas predškolského vzdelávania a pri včasnom a správnom zásahu aj žiaci s dyslexiou môžu dosiahnuť dobré vzdelávacie výsledky. K dosiahnutiu tohto cieľa je potrebné, aby učitelia všetkých predmetov (aj učitelia v MŠ) mali dostatočné spôsobilosti a schopnosti na realizáciu tohto zámeru, aj vzhľadom na cieľ jednotlivých gramotností, a to že žiak vie vyvodit' a zmysluplne aplikovať získané poznatky.

Dysgrafia aj dysortografia patria do skupiny vývinových porúch učenia, v mnohých prípadoch sa vyskytujú aj naraz. Aj keď sú ich príznaky podobné, niektoré sú typické pre jednu poruchu a iné pre druhú a je dobré ich vedieť rozlíšiť. Zjednodušene môžeme povedať, že pri dysgrafii ide o neschopnosť naučiť sa písať a pri dysortografii o neschopnosť zvládnuť pravopis. Vychádzajúc z ich podstaty a faktorov vzniku je logické predpokladať následný negatívny dopad na kvalitu zvládnutia písanej formy reči a následne aj kvalitu rozvoja jednotlivých gramotností u týchto žiakov.

Zmyslom matematického poznávania je pochopenie vzťahov a štruktúr, abstrahovaných pojmov pre riešenie skutočných problémov teórie aj praxe, s použitím matematického označenia a logiky. Súvisí s procesom, keď dieťa musí postupne prestať vnímať viditeľné vlastnosti predmetov a musí začať chápať, že medzi určitými skupinami existuje niečo spoločné. Ale ak je tento proces ovplyvnený neschopnosťou porozumieť významu bežného matematického pojmoslovnia, slovné označovať množstvo a počty predmetov, operačných znakov a matematických úkonov vôbec, či neschopnosť písať matematické znaky, zvládnuť ho sa stáva pre dané dieťa veľmi obtiažné.

Aj riešenie slovnej úlohy je pre dyskalkulikov problémom z viacerých dôvodov: nedokážu si prečítať text slovnej úlohy s porozumením, nepochopia ani matematickú stránku úlohy, ak majú navyše problémy s dysgrafiou, nedokážu ani zapísať zadanie úlohy ani príklad na výpočet. Ale za pomoci kompenzačných pomôcok a odbornému prístupu pedagógov, kvalitnej domácej prípravy, môžu zvládnuť proces vzdelávania a teda aj rozvoja jednotlivých gramotností na rovnakej úrovni ako ich rovesníci.

ADHD/ADD je najčastejšie sa vyskytujúca porucha správania, ktorá ovplyvňuje vzdelávanie, správanie aj sociálne vzťahy dieťaťa a preto si vyžaduje si špecifický prístup k nemu v každej z týchto oblastí. V škole pozorujeme značnú disproporciu medzi úrovňou školského výkonu a úrovňou intelektových schopností týchto žiakov. Špecifickým cieľom vzdelávania je reedukácia a korekcia prejavov v učení a správaní, ktoré sú dôsledkom diagnostikovaného zdravotného znevýhodnenia, ako aj tréning požadovaných vzorov, foriem správania a následne aj reedukácia vlastností vo vzťahu k učeniu. Predpokladáme, že pozitívny vzťah k učeniu, k škole, k pedagógom aj k spolužiakom vedie k zlepšeniu výchovno-vzdelávacích výsledkov, k zníženiu rozdielu medzi intelektovými schopnosťami žiaka s ADHD a jeho školským výkonom a tým aj k zvýšeniu jeho úrovne jednotlivých sledovaných gramotností.

Súčasná, nikdy ešte neodsúhlasená a neplánovaná situácia, keď sa všetci žiaci na Slovensku vzdelávajú

dištančnou formou, zvýraznila aj problémy v školstve týkajúce sa množstva a obsahu učebnej látky, ktoré majú za následok nedostatok času na opakovanie kľúčových poznatkov a vedomostí, ktoré zase zohráva dôležitú úlohu práve pri učení sa žiakov so ŠVVP. Táto situácia zároveň poskytuje možnosti na využitie zvyšovania čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti u žiakov so ŠVVP prostredníctvom nových, alebo ešte nevyskúšaných metód rozvoja kritického myslenia, rozvoja ich kreativity a predstavivosti, prepojenia získaných teoretických vedomostí na ich praktické využitie v bežnom živote v rámci rodiny.

Keďže jednotlivé oblasti rôznych druhov gramotností sa navzájom prelínajú, pričom kľúčovú úlohu v nich zohráva získavanie informácií prostredníctvom čítania, ich spracovanie a zmysluplné využívanie, t.j. čitateľská gramotnosť, jej rozvoj patrí medzi prvoradé ciele vzdelávania žiakov na základných školách. V oblasti upevňovania a prehlbovania konkrétnych zručností, vedomostí a poznatkov s cieľom zvyšovania konkrétnych gramotností sa z vyučovacích foriem najviac na našej škole uplatnilo diferencované vyučovanie doplnené diferencovaným prístupom pedagóga /prihliada na individuálne schopnosti, vlastnosti a záujmy žiaka/. Výhodou uvedeného prístupu je jeho kombinovateľnosť aj s ostatnými formami vyučovania. Vo vyučovacom procese sa často využívajú pracovné listy, pričom plnia úlohu motivácie a aktivácie žiakov k ďalšiemu učeniu. Z dôvodu efektívnosti aj u žiakov s vývinovými poruchami učenia, musia byť vhodne upravené vzhľadom na ich oslabené dielčie schopnosti, individuálne potreby a zdravotný stav. Poskytnutím zvýšeného individuálneho prístupu a zohľadnením špeciálno-výchovných potrieb žiaka s vývinovými poruchami vyučujúcimi, za zvýšenej domácej prípravy a poskytnutím reedukácie oslabených dielčích funkcií, prípadne aj nácvikom učebných postupov dostáva žiak s týmto rôznorodým súborom porúch šancu na vyrovnanie svojich možností s ostatnými / intaktnými /spoluziakmi. Pre väčšinu z nich je písomná forma výhodnejším typom spätnej väzby ako ústna a spolu s individuálnymi úpravami vzhľadom na konkrétneho žiaka poskytuje možnosť reálneho a objektívneho overenia jeho vedomostí, úroveň jeho výkonu s čo najväčšou možnosťou nezahrnutia jeho zdravotného znevýhodnenia do tohoto hodnotenia.

Počas jednotlivých školských rokov školskej dochádzky žiaka so ŠVVP vyučujúci vytvára pre neho súbor pracovných listov s konkrétnymi individuálnymi úpravami, aj vďaka ktorým dostáva žiak so ŠVVP šancu byť úspešný a naplno rozvinúť svoj potenciál.

Kľúčové slová

- Príčiny dyslexie, kognitívne faktory vplývajúce na vznik dyslexie, čítanie s porozumením, práca s textom.
- Príčiny dysgrafie a dysortografie, kognitívne faktory vplývajúce na vznik dysgrafie a dysortografie, rozvoj poznávacích funkcií spolupodielajúcich sa na zvládnutí procesu písania a pravopisu.
- Príčiny dyskalkúlie, kognitívne faktory vplývajúce na vznik dyskalkúlie, rozvoj poznávacích funkcií vplývajúcich na vznik dyskalkúlie.
- Príčiny ADHD/ADD, kognitívne faktory vplývajúce na vznik ADHD/ADD, rozvoj oslabených schopností detí s ADHD/ADD.

- Zvyšovanie čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti u žiakov s vývinovými poruchami učenia aj v domácich podmienkach z dôvodu prerušenia vyučovania.
- Oblasti, v ktorých dyslektik vzlyháva v rámci vzdelávacieho procesu, pracovný list a jeho využitie vo vzdelávacom procese, jeho úprava pre dyslektikov, vytváranie pracovných listov pre zvýšenie jednotlivých gramotností u žiakov s dyslexiou.
- Vplyv dysgrafie a dysortografie na vzdelávací proces, výber najefektívnejších foriem zvyšovania gramotností, úprava pracovného listu určeného pre žiakov s dysgrafiou a dysortografiou, vytváranie pracovných listov pre zvýšenie jednotlivých gramotností u žiakov s dysgrafiou a dysortografiou.
- Vplyv dyskalkúlie na vzdelávací proces, výber najefektívnejších foriem zvyšovania gramotností, úprava pracovného listu pre dyskalkulikov, vytváranie pracovných listov pre zvýšenie jednotlivých gramotností u žiakov s dyskalkúliou.
- ADHD/ADD a jeho dôsledky na vzdelávací proces žiaka, výber najefektívnejších foriem zvyšovania gramotností, ich úprava do formátu pracovného listu určeného pre žiakov s ADHD a ADD, vytváranie pracovných listov pre zvýšenie jednotlivých gramotností u žiakov s ADHD a ADD, silné stránky detí s ADHD, pedagogická komunikácia, spolupráca rodič- žiak –učiteľ.
- Vývinové poruchy učenia a oslabené dielčie funkcie mozgu, reč a jej úloha pri vzniku vývinových porúch, narušená komunikačná schopnosť a vývinové poruchy učenia, výber najefektívnejších foriem zvyšovania gramotností, ich úprava do formátu pracovného listu určeného pre žiakov s vývinovými poruchami učenia.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Členovia klubu, vychádzajúc z poznatkov a skúseností pri tvorbe testu na zisťovanie úrovne jednotlivých gramotností u žiakov so ŠVVP v podmienkach našej školy počas prvého školského polroka 2019/2020, v druhom školskom polroku 2019/2020 zúročili pri tvorbe a úpravách pracovných listov zameraných na zvyšovanie čitateľskej, prírodovednej a matematickej gramotnosti s prihliadnutím na osobitosti jednotlivých porúch u žiakov integrovaných na našej škole a zároveň aj pri zvyšovaní svojich spôsobilostí a schopností nevyhnutných na realizáciu tohto zámeru. Naďalej sme aktívne spolupracovali s kolegami z ostatných klubov pôsobiacich sa na našej škole a implementovali aj ich inovatívne prístupy k zvyšovaniu matematickej, čitateľskej a prírodovednej gramotnosti vo vzťahu ku žiakom so ŠVVP pri plnení cieľov a zámerov klubu .

Jadro:
Popis témy/problém

Na niektorých stretnutiach sa členovia klubu už venovali dyslexii, jej prejavom a spôsobom jej kompenzácií / postupovali od známych poznatkov, s ktorými pracujú a poznajú z praxe, k neznámym/. Ale čo je dôvodom jej vzniku? Mnohí autori hovoria o spojitosti dyslexie s drobným poškodením mozgu v rannom vývojovom štádiu dieťaťa, genetickými faktormi, deficitmi v oblasti očných pohybov, netypickou dominanciou mozgových hemisfér a nedostatkoch v poznávacích funkciách. K základným poznávacím funkciám patrí napr.: vnímanie (zrakové, sluchové, časovopriestorové). Vnímanie je poznávací proces, určitým veciam pridávame určitý význam a triedime ho podľa toho, ktorý zmyslový orgán ho sprostredkuje. Problémy pri vnímaní okolia a reality sprostredkovanej zmyslami sú pozorovateľné už počas predškolského obdobia, počas pohybu, hry, v reči, v emocionálnych prejavoch. Ich príčina je nie len v genetickom podklade, ale aj v odchýlkach vo funkciách CNS na podklade drobného poškodenia mozgu v ranných vývojových obdobiach, komplikovaných ochorení, nedostatkom kyslíka, a pod. Často si neuvedomujeme, že takéto dieťa musí na dosiahnutia požadovaného výkonu vynaložiť oveľa väčšie úsilie ako dieťa bez obmedzení. Ďalším faktorom ovplyvňujúcim školskú úspešnosť je pamäť, t.j. schopnosť žiaka prijímať, uchovávať, podľa potreby vybavovať a využívať získané poznatky, schopnosti a zručnosti. Pamäť nefunguje vždy tak ako chceme, ako by sme si predstavovali. Okrem uvedených schopností je pre úspešné osvojenie čítania dôležitá aj úroveň reči a komunikácie dieťaťa. Jeho reč by mala byť pri nástupe do školy nielen zrozumiteľná, čistá, bez chýb vo výslovnosti, ale aj bez deficitov v oblasti jazykového citu, fonologického uvedomovania a pracovnej pamäti. Čítanie je dôležitým nástrojom získavania informácií, získavania ďalšieho vzdelávania vo všetkých predmetoch, nakoľko práve čítaním ich žiak získava. Zvládnuť čítanie znamená zvládnuť techniku čítania a porozumenia čítaného textu. Zlá úroveň techniky čítania, poukazuje na vysokú pravdepodobnosť výskytu problémov pri porozumení textu. Kým technika čítania znamená vnímanie grafických obrazov slov, porozumenie textu – uvedomelé čítanie – je cieľom celého procesu čítania. K zvládnutiu tohto procesu zohráva kľúčovú úlohu viacero faktorov. Jedným z nich je aj napr. výber aktivít, usmerňovanie a celková činnosť učiteľa na vyučovacích hodinách. Učiteľ nielen prezentuje učivo, ale usmerňuje a efektívne riadi činnosti žiakov k jeho aktívnemu porozumeniu, čo je pre neho organizačne namáhavejšie a časovo náročnejšie, ale z dlhodobého hľadiska výhodnejšie ako pre neho, tak aj pre žiaka. Pokiaľ sa žiak aktívne zúčastňuje na tvorbe vlastných vedomostí, jeho výsledky sú lepšie ako pri pasívnom prijímaní informácií. K takejto aktivite potrebuje byť vhodne motivovaný ako doma aj v školskom prostredí. K činnostiam, ktoré môže učiteľ použiť na rozvoj motivácie k čítaniu patrí napr. ukázanie významu čítania v bežnom živote mimo školu, výber atraktívnych textov vzhľadom na osobnosť žiaka, podpora vzájomného požičiavania si medzi žiakmi, diskusie o prečítanom, čitateľské súťaže, projekty založené na čítaní textu, filmy ako vstupy k čítaniu konkrétneho textu, a pod. Uvedené sa môže použiť nezávisle od vyučovacej hodiny. Pri konkrétnej aktivite s textom si učiteľ vyberá postup podľa svojich preferencií. Členovia klubu prediskutovali uvedené postupy vzhľadom na svoje predmety, ktoré vyučujú. Išlo napr. o „Staré versus nové informácie“, kde už názov tohto postupu vysvetlenie jeho prevedenie. „Postup 3-2-1“ : žiak hľadá 3 dôležité veci, ktoré boli v texte, 2 veci, ktoré ho zaujali a 1 vec, na ktorú nenašiel v texte odpoveď. Postup „Prezeraj – pýtaj sa- prečítaj – odpovedz- zopakuj“ je zameraný na aktívny prístup žiaka k textu. Ďalšími postupmi sú tvorba pojmových máp, mapy príbehu, vytvorenie súhrnu textu, ktoré pedagógovia radi využívajú bez ohľadu na vyučovací predmet, metóda SFUMATO – splývavé čítanie, ktoré pomáha žiakovi na prvom stupni zvládnuť techniku čítania a následne rozvinúť čítanie s porozumením, pričom jeho

výhodami sú aj náprava ľahkej formy nesprávnej výslovnosti niektorých hlások a náprava ľahkého stupňa dyslexie. Zvládnutý proces čítania má pozitívny vplyv na čitateľskú gramotnosť a tým pádom aj na matematickú a prírodovednú, pre ktoré je základom.

Dôležitú úlohu pri rozvoji dysgrafie zohráva úroveň ich motorických schopností. Motorika detí v súčasnosti, keď trávia svoj voľný čas príliš často v spoločnosti tzv. elektronickej pestúanky / televízor, tablet, mobil,.../, je v rôznej miere oslabená, nedostatočne rozvinutá, vzhľadom na požadovaný vzdelávací výkon v školskom prostredí. Podstatou písania nie je len úroveň grafomotoriky, ale je to psychický proces, pri ktorom dochádza k premene počutého, videného a hovoreného slova na písanú reč. Preto je potrebné pre zvládnutie procesov písania rozvíjať nielen hrubú a jemnú motoriku, ale aj ostatné poznávacie funkcie — sluchové a zrakové vnímanie, priestorovú orientáciu, fonematické uvedomenie, predstavivosť, celkovú pohybovú koordináciu, zrakovú a pohybovú pamäť a pozornosť. Vývinovými poruchami písania, ktorými sa stretávame v škole sú dysgrafia / porucha písania/ a dysortografia / porucha pravopisu/. Obe poruchy sa často vyskytujú nie len súčasne, ale aj v kombinácii s dyslexiou. Kým pri dysgrafii ide o grafickú stránku písma / úprava, osvojenie si tvarov jednotlivých písmen, spojenie hláska a písmeno/ u dysortografii ide o neschopnosť používania osvojených gramatických pravidiel pri písaní. Dieťa sa tak sústreďuje na písanie, že už nie je schopné dávať pozor aj na používanie poznatiek, ktoré už ovláda. Z toho aj vyplýva, že tieto deti majú skoro stále horšiu známku z písomnej odpovede, ktorá teda nie je hodnotením ich aktuálnych vedomostí z daného vzdelávacieho celku, ale negatívne ovplyvnená neschopnosťou adekvátne sa vyjadrovať písomnou formou reči a dôvodom vzniku odmietavého postoja k učeniu u žiaka. U žiakov so ŠVVP je nevyhnutné rešpektovať ich spomalené tempo a pre dosiahnutie lepších výsledkov využívať multisenzorálny prístup a možnosti používania kompenzačných pomôcok. Na predchádzajúcich stretnutiach členovia klubu už diskutovali o možnostiach rozvoja poznávacích schopností žiakov v rámci svojich hodín a záverom nich bolo aj zhodnotenie užitočnosti „občerstvovania si“ informácií, činností a didaktických hier, ktoré majú vo svojom repertoári aktivít a metód pedagóga, keďže neustále hľadajú nové aktivizujúce a kreatívne spôsoby práce so žiakmi, tie staršie často už nevyužívajú. Členovia klubu sa oboznámili s technikou artefietiky, autorom ktorej je J. Slávik, český pedagóg a arteterapeut. Ide o implementáciu niektorých prvkov arteterapie do výchovno-vzdelávacej činnosti a autor ju definoval nasledovne: „Artefietika má čiastočne vzdelávací charakter, ale primárne rozvíja u dieťaťa sebaopoznávanie, schopnosť vyjadriť svoj názor, zážitky, pocity. Učí žiakov prekonávať zbytočné utrpenie z rozporov medzi vedomím a nevedomím, medzi intelektovou a citovou stránkou bytia. V tomto ohľade má funkciu psychosociálnej pozitívnej prevencie proti pocitom nezakotvenosti, straty identity či citovej vyprahnutosti“ (Slávik, Učiteľské noviny, 2012). Učiteľ môže napríklad využiť túto techniku pri vedení rozhovoru, udržaní jeho obsahu a cieľa v danom tematickom okruhu, keďže dôraz nie je na jeho výtvarnom prevedení. Ide hlavne o rozvoj tvorivosti, predstavivosti a podporu sebavedomia detí a práve v tom je jej potenciál na rozvoj viacerých kompetencií, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu pri rozvoji napríklad aj grafomotoriky a čitateľskej gramotnosti.

Deti s dyskalkúliou často vyrastajú s pocitom, že sú hlúpe a lenivé, počujú to od rodičov aj od učiteľov. Úspešné absolvovanie písomiek, rozoznávanie času na ručičkových hodinách, ale aj obyčajné zaväzovanie si šnúrkou na mašličku, môže byť pre dyskalkulikov veľmi náročné. Dyskalkúlia — je špecifická vývinová porucha učenia s výraznejšie narušenou vnútornou štruktúrou vlôh pre matematiku pri normálnej úrovni a štruktúre všeobecnej inteligencie s výnimkou matematického faktoru. Zdá sa, že výskyt dyskalkúlie je spojený s istou rodinnou záťažou, pravdepodobne na genetickom podklade, podobne ako je to i pri dyslexii. Navyše, dyslexia a dyskalkúlia sa v niektorých rodinách vyskytujú spolu. Dysfunkcia ktorejkoľvek z hemisfér mozgu môže mať dopad na dosahovanie číselných zručností, ale javí sa byť výraznejšia v prípade, že dysfunkcia je

lokalizovaná v ľavej hemisfére. Bolo zistené, že dysfunkcia ľavej hemisféry je spojená s konštrukčnou dyspraxiou, s oslabenou sluchovou a zrakovou diskrimináciou a s oslabenými motoricko-koordinačnými schopnosťami. Dysfunkcia pravej hemisféry skupiny detí sa môže prejavovať v podobe grafomotorického narušenia a pomalého kognitívneho a motorického výkonu aj napriek tomu, že vývin čítania prebiehal normálne a v poriadku. Niektoré z týchto detí vykazujú určité charakteristiky ADHD, čo môže byť sekundárnym prejavom dysfunkcie pravej hemisféry. Ako pracovať so žiakom s touto diagnózou? V prvom rade chváliť a povzbudzovať, pretože veľa detí s poruchami učenia má veľmi nízke sebavedomie, z dôvodu neustálych neúspechov a pomalšieho tempa práce. V skutočnosti často ide o veľmi inteligentné, schopné a nadané deti. Mnohé sa môžu stretávať aj s nepochopením zo strany spolužiakov, ktorým môže prekážať, že „vďaka dys“ majú napr. ťažavy pri písaní kontrolných prác a deti bez „dys“ nechcú/nedokážu pochopiť pravý zmysel týchto krokov. Pri práci s ním začíname s ľahšími typmi úloh, postupne pridáme na náročnosti, ak sa pomýli, hľadáme iný spôsob práce s danou úlohou, na overenie, či danú úlohu skutočne ovláda, dáme spätné otázky a často opakujeme už zvládnuté poznatky, vraciame sa k matematickým operáciám a úkonom, ktoré dieťa potrebuje vedieť, pretože vďaka „dys“ môže na ne rýchlo zabudnúť. Ľudia trpiaci dyskalkúliou, podobne ako tí s dyslexiou, môžu byť obdarení mnohými zručnosťami v iných oblastiach.

ADHD a ADD sa prejavujú už od raného veku dieťaťa a môžu pretrvať až do dospelosti. Nemožno ich považovať za „chorobu“, ktorá sa dá vyliečiť. Keďže ide o neurovývinové poruchy, dieťa z nich nevyrastie, ale ich symptómy sa v priebehu vývinu a postupným zrením menia. Je kombináciou aktívneho a zle ovládaného správania s výraznou nepozornosťou a neschopnosťou dlhodobo sa sústrediť. Tieto prejavy sú spravidla prítomné vo viacerých situáciách a sú viac-menej trvalé a vzhľadom k veku neprimerané. Porucha negatívne ovplyvňuje kognitívne a psychosociálne fungovanie dieťaťa. Kognitívne procesy, prostredníctvom ktorých sa žiak učí, premýšľa a poznáva svet, sa v dôsledku funkčného oslabenia centrálnej nervovej sústavy vyvíjajú nerovnomerne. Avšak za predpokladu, že zrelosť CNS ovplyvňuje edukačné procesy, tak aj jednotlivé ciele zamerané aktivity a činnosti, hlavne na oslabené funkcie CNS, by mali formovať aktivitu a činnosť centrálnej nervovej sústavy. Ďalším charakteristickým znakom ADHD/ADD je nedostatok motivácie a vytrvalosti, so sklonom k striedaniu činností bez ich dokončenia. Typická je zlá organizácia práce a nebanlivosť. Tieto deti spravidla lepšie fungujú v individuálnom kontakte s dospelými ako v kolektíve rovesníkov. Mieru nepozornosti a ostatných symptómov ovplyvňuje mnoho faktorov. Významný je aktuálny fyzický a psychický stav dieťaťa, atraktivita predloženej úlohy alebo činnosti, stupeň novosti úlohy, stabilita, známosť prostredia a miera dohľadu dospelého osoby. V ľahších prípadoch bývajú prejavy ADHD a ADD bagatelizované ako prejavy nevychovaného dieťaťa, v ťažších prípadoch môžu viesť až k dlhodobej ústavnej liečbe dieťaťa. Špecifickým cieľom vzdelávania žiakov s ADHA/ADD je reedukácia a korekcia prejavov v učení a v správaní, ktoré sú dôsledkom diagnostikovaného zdravotného znevýhodnenia, ako aj tréning požadovaných vzorov, foriem správania a následne aj reedukácia vlastností vo vzťahu k učeniu. Často je nutné upraviť denný režim žiaka, stanoviť rutinný režim s čo najmenšími zmenami počas týždňa. Základom je spolupráca všetkých zainteresovaných v škole aj v rodinnom prostredí. Žiak s touto diagnózou a s integrovanou formou vzdelávania má vo svojom vzdelávacom programe zaradený aj predmet špeciálnopedagogickej podpory, terapeuticko-korekčné cvičenia, ktorého primárnym cieľom je naučiť sa zvládať rôzne záťažové situácie, zmiernovanie impulzivitu, agresivitu, rozvíjanie a tréning pozornosti, podporovanie primeraného zapojenia sa žiaka do triedneho kolektívu, a pod. Sekundárnym cieľom je prevencia vzniku vývinových porúch učenia, porúch správania ako následku neúspechu v osvojovaní gramotností. Členovia klubu sa zhodli, že na rôznych internetových stránkach sa nachádza mnoho pracovných listov, hier a aktivít vhodných

na rozvoj pozornosti aj ostatných kognitívnych funkcií, ktorých oslabenie zhoršuje prejavy ADHD/ADD a tým aj zťažuje rozvíjanie gramotností u týchto žiakov a ich individuálnym prieskumom a štúdiom je možné doplniť si ďalšie informácie o nich.

Keďže v súčasnosti prebieha vzdelávanie žiakov v domácom prostredí a aj pedagógovia organizujú a riadia proces práce svojich žiakov s novými poznatkami a vedomosťami, ako aj ich opakovanie z domu, prítomní využili možnosť vymeniť si skúsenosti s touto formou vzdelávania u žiakov so ŠVVP. Zhodli sa, že určitú chvíľu im zabral prieskum o možnostiach internetového pripojenia žiakov a ich technického vybavenia, následne vytvorenie vhodných skupín žiakov. Ďalším krokom bolo prispôbenie rozsahu učiva v danom ročníku, keďže po skúsenostiach z prvých dvoch týždňov a po uverejnení informácie o predĺžení doby prerušenia vyučovania v školách v médiách, bolo zrejmé, že plnohodnotné prebratie učiva dištančnou formou v takej istej miere ako v školskom prostredí nebude zrealizovateľné. Z toho dôvodu bolo nutné učivo pretriediť s cieľom výberu len tých pojmov, poznatkov a vedomostí, ktoré žiakom pomôžu zvládnuť nasledujúce tematické celky, pre zachovanie následnosti jednotlivých poznatkov. Dôležitú úlohu zohrávalo aj vytvorenie kritérií hodnotenia práce žiakov, ktoré zohľadňovalo všetky ich možnosti práce v domácom prostredí, vrátane psychickej odolnosti, zvládanie stresu a frustrácie a zdravotného znevýhodnenia. Učitelia využívali aj rôzne vzdelávacie aplikácie, ktoré sú vyvinuté a navrhnuté tak, aby reagovali prispôbením otázok a úloh individuálnemu, aktuálnemu stavu žiaka. Hlavným cieľom všetkých zúčastnených bolo aj bude posúvať žiaka v učení. Žiaci so ŠVVP dostali možnosť okrem online komunikácií so školskou špeciálnou pedagogičkou a so školskou psychologičkou, aj trénovať svoje oslabené funkcie pomocou online hier, a to:

- vcielka.sk, ktorá je určená pre 1. stupeň a zameriava sa hlavne na dyslektikov,
- hra. Imo.sr, ktorá rozvíja techniky učenia pomocou anglických slov a bola navrhnutá aj pre potreby detí so ŠVVP.

Základnou stavebnou jednotkou a súčasne aj pohonnou látkou tohto typu vzdelávania sa stala spätná väzba medzi učiteľom, žiakom a rodičom. Spätná väzba určovala ďalší postup v príprave učiteľa na nasledujúcu hodinu, prispôbenie tematických celkov, učebných foriem a mala vplyv aj na výber spôsobu motivácie žiaka k učeniu v domácom prostredí. A rodinné prostredie a vzťahy v ňom zohrali v tejto situácii veľmi dôležitú a často aj rozhodujúcu úlohu. Pedagógovia sa zhodli, že na mieru ušité pravidlá spolunažívania a fungovania v súčasnej situácii si musí vytvoriť každá rodina osobitne a neexistuje univerzálny návod, vhodný pre všetkých a na pozitívach dištančnej formy vzdelávania a to príležitosť vo zvýšenej miere sa venovať rozvoju jednotlivých gramotností u detí so ŠVVP. Na web. stránke ucimenadialku.sk je uvedené odporúčanie odborníkmi na školskú pedagogiku usmernenie ohľadom zadávania komplexnosti a typov úloh, pri tvorbe ktorého pravdepodobne vychádzali z predpokladu, že prepojenie teoretických poznatkov s ich praktickým využitím a ich podpora nácvikom praktických zručností, bude viesť k trvalejšieho zapamätaniu si kľúčových vedomostí jednotlivých vyučovacích predmetov v danom ročníku. Práve tento spôsob je jeden z najvhodnejších práve pre žiakov so ŠVVP, vedie k ich rýchlejšiemu učeniu sa a k ich trvalejším a ľahšie vyvolateľným vedomostiam k určitej téme. Pedagógovia sa oboznámili aj s web. stránkou učímsadoma.sk, využili príležitosť a vyskúšali niektoré aktivity z nej, s cieľom vytvorenia si vlastného názoru. Ich spätná väzba bola pozitívna nielen smerom k úlohám, ale slúžila aj ako inšpirácia k ďalšej vlastnej práci.

Členovia klubu sa oboznámili s pojmovými mapami k jednotlivým diagnózam, ktoré majú uverejnené niektoré CPPPaP aj ČŠPP na svojich stránkach, napr. aj SCŠP v Starej Ľubovni. Pomocou nich sa každý veľmi ľahko dokáže oboznámiť a zorientovať v ťažkostiach spôsobených oslabenými, narušenými funkciami u dyslektikov a následne priradiť úpravy potrebné na ich vyváženie. Z dôvodu nedostatočnej aktivity žiakov v súčasnosti na hodinách pedagógovia nemajú / alebo len

v nedostatočnej miere/ od nich spätnú väzbu. Pritom práve tá zohráva dôležitú úlohu vo vyučovacom procese, vďaka nej vyučujúci získavajú predstavu o miere pochopenia a upevnenia si učiva žiakmi na konkrétnych hodinách. Učebná pomôcka – pracovný list spĺňa potrebu aktivizácie žiakov, prispieva k ich samostatnosti a zvýšeniu ich záujmu o vyučovací proces a v neposlednom rade jej výhodou je aj jej rýchlosť a objektivnosť.

Slabou stránkou danej metódy u žiakov so ŠVVP je, že okrem ich poznatkov z daného učiva sa zároveň hodnotia aj ich oslabené alebo narušené schopnosti. Aby sa tomu zabránilo, musia byť testy pre nich upravené a tým im umožniť vyvážiť negatívne dôsledky ich defektu, alebo nedostatku a zabrániť následnému rozvoju negatívneho postoja k učivu, k vyučovaciemu predmetu a k odmietaniu učenia sa vo všeobecnosti. Úprava textov patrí medzi kompenzačné metódy pre žiakov so ŠVVP, ktoré im majú pomôcť nahradiť narušené alebo nedostatočne rozvinuté funkcie. Členovia klubu sa dohodli na návrhu nasledovných úprav testov: úprava veľkosti písma: 14, riadkovanie 1, členenie textu kvôli lepšej prehľadnosti, orientácii alebo zrozumiteľnosti, pri otázke sa môže uviesť, v ktorom odseku má žiak hľadať odpoveď, oddelenie a zvýraznenie otázok, zvýraznenie podstaty podčiarknutím alebo tučným písmom, úprava alebo nahradenie úlohy vhodnejšou, testové úlohy: výber možností /v priemere 4 možnosti/, priradovanie, zoradovanie, doplnenie odpovede, tlač jednostranne, aby si žiak mohol rozložiť stránky vedľa seba.

Pedagógovia využili nové možnosti vo vzdelávaní, ktoré vznikli na základe potreby vzdelávania nielen pedagógov, ale aj rodičov, ktorí sa často snažia adekvátne, ale v rámci svojich možností prevziať na seba rolu učiteľa, prípadne aj špeciálneho pedagóga. Takýmto novovzniknutým fenoménom sú aj webinára.

Zúčastnili sa na offline webinára na webovej stránke Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, ktorý sa zaoberal problematikou rozvíjania motoriky u detí s ťažkosťami v učení, a keďže oslabenie motorickej oblasti patrí medzi faktory ovplyvňujúce vznik vývinovej poruchy učenia – dysgrafie, prítomní sa rozhodli využiť túto formu vzdelávania a spoločne si ho pozreli. Vypočuli si p. Beátu Likeovú a p. Julianu Perečinskú, ktoré vysvetlili, že na motoriku / celková hybnosť tela / môžeme nazerať v niekoľkých rovinách, rozlišujeme oblasť hrubej motoriky, jemnej motoriky, grafomotoriky, vizuomotoriky, motoriky hovoridiel a motoriky očných pohybov.

A samozrejme tieto oblasti úzko súvisia a navzájom sa ovplyvňujú s hmatovým vnímaním, s lateralitou, s vrodenými reflexmi, s orientáciou na ploche aj v priestore, s orientáciou na vlastnom tele a vnímaním polohy vlastného tela v priestore, s rovnováhou a s koordináciou pohybov. Vyzdvihli, že oslabenie týchto oblastí negatívne ovplyvňuje schopnosť dieťaťa nielen učiť sa, ale aj jeho sociálne vzťahy, keďže jeho prejavy ovplyvňujú úroveň reči a komunikácie, písanie, kreslenie, rysovanie, orientáciu na mape, sebaobslužné činnosti, manipuláciu s predmetmi, obratnosť pri chôdzi a pod. Ďalej načrtli niekoľko možností rozvoja hrubej aj jemnej motoriky, upozornili na významnú rolu uvoľňovacích cvikov pred písaním a na správne sedenie, ktoré je ovplyvnené výškou sedadla v pomere k výške žiaka, správnou polohou nôh, chodidiel, trupu, predlaktia a hlavy žiaka.

Následne medzi členmi klubu prebehla diskusia, v rámci ktorej si najprv ujasnili niektoré počuté pojmy, utvrdili sa v správnosti ich porozumenia a ujednotili sa v záveroch vyplývajúcich z počutého. Aj na základe informácií získaných z webinára a diskusie nasledujúcej za nim, sa dohodli na nasledujúcich úpravách pre dysgrafikov pri testových formách spätnej väzby, pri zisťovaní úrovne zvládnutia konkrétneho učiva alebo tematického celku: úprava veľkosti písma: 14, nepätkové písmo /arial, tahoma, verdana/, riadkovanie 2, členenie textu kvôli lepšej prehľadnosti, orientácii alebo zrozumiteľnosti, pri otázke sa môže uviesť, v ktorom odseku má žiak hľadať odpoveď, oddelenie a zvýraznenie otázok, zvýraznenie podstaty podčiarknutím alebo tučným písmom, úprava alebo nahradenie úlohy vhodnejšou, pri testových úlohách: výber možností /v priemere 4 možnosti/, priradovanie, zoradovanie, tlač - jednostranne, aby si žiak mohol rozložiť stránky vedľa seba. Keďže

v rámci klubu sa členovia už na viacerých stretnutiach venovali prejavom dysortografie a ich vplyvu na učenie a správanie žiaka, už si len zhrnuli základné informácie týkajúce sa tejto problematiky a dohodli sa na nasledujúcich úpravách ich testov: úprava veľkosti písma: 14, nepätkové písmo /arial, tahoma, verdana/, riadkovanie 2, členenie textu kvôli lepšej prehľadnosti, orientácii alebo zrozumiteľnosti, pri otázke sa môže uviesť, v ktorom odseku má žiak hľadať odpoveď, oddelenie a zvýraznenie otázok, zvýrazniť podstaty podčiarknutím alebo tučným písmom, úprava alebo nahradenie úlohy vhodnejšou, testové úlohy: výber možností /v priemere 4 možnosti/, priradovanie, zoradovanie, tlač- jednostranne, aby si žiak mohol rozložiť stránky vedľa seba.

Dyskalkúlia je vývinová porucha učenia v matematike s výraznejšie narušenou vnútornou štruktúrou vlôh pre matematiku. Medzi jej najčastejšie prejavy patrí: neschopnosť rozpoznať symboly číseloviek, zrkadlové písanie číseloviek (problém priestorovej orientácie a určovania smeru), neschopnosť rozpoznať matematické úkony potrebné na výpočet a riešenie matematického problému (procedurálna následnosť úkonov a vzájomná komunikácia hemisfér), neschopnosť dodržať správne poradie čísiel pri výpočte (priestorové alebo vizuo-priestorové ťažkosti). Z dôvodu veľkej variabilnosti prejavov dyskalkúlie, existuje viacero podtypov:

- Praktognostická – týka sa narušenej schopnosti pracovať s číslom, množinou (skupinou), priestorom.
- Grafická – dieťa sa napríklad dopracuje k správnejmu výsledku v príklade, ale v závere poprehadzuje číslie. Ťažkosti má aj so zápisom čísla, ak mu ho niekto diktuje (sluchová rovina), pletie si znamienka pre sčítanie a odčítanie, má problémy rozlíšiť správne geometrické tvary.
- Lexická – je to akoby dyslexia v matematike.
- Verbálna – ak dieťaťu povieť čísla, nevie si pod ním predstaviť skupinu prvkov, či ich označiť. Problémy sa prejavujú už pri práci s číselným radom.
- Operacionálna – súvisí s matematickými operáciami (sčítavanie, odčítavanie, delenie, násobenie...). Dieťa si ich zamieňa (hoci napr. použije správne znamienko, ale postup operácie je zlý), veľmi ťažko počíta naspamäť, zabúda medzivýpočty.
- Ideognostická – porucha sa prejavuje v chápaní matematických pojmov a vzťahov medzi nimi, čo sa najčastejšie odzrkadľuje pri slovných úlohách.

Na základe počutého aj už svojich praktických skúseností pri úpravách písomností u ostatných VPU, sa prítomní zhodli na nasledujúcich úpravách pre dyskalkulikov: úprava veľkosti písma: 12, riadkovanie 1, členenie textu kvôli lepšej prehľadnosti, orientácii alebo zrozumiteľnosti, pri otázke sa môže uviesť, v ktorom odseku má žiak hľadať odpoveď, oddelenie a zvýraznenie otázok, zvýraznenie podstaty podčiarknutím alebo tučným písmom, úprava alebo nahradenie úlohy vhodnejšou /s nacvičenými postupmi riešenia/, pracovné postupy roztriedime na menšie kroky, testové úlohy: výber možností /v priemere 4 možnosti/, priradovanie, zoradovanie, doplnenie odpovede, tlač jednostranne, aby si žiak mohol rozložiť stránky vedľa seba.

Pedagógovia sa zhodli na dôležitej psychologickú rolu zníženia počtu úloh v testoch pre dyskalkulikov, keďže títo žiaci sa musia vzhľadom na svoje oslabené funkcie vo väčšej miere sústrediť na vypracovanie jednotlivých úloh, rýchlejšie u nich dochádza ku kognitívnej únave, ktorá ak následne nie je ošetrená kratúlinkou prestávkou alebo relaxáciou, môže u dôjsť k odmietaniu práce, odmietaniu učiť sa, k rozvoju príznakov opozičného správania a pod. A to následne sťažuje vzdelávaciu činnosť učiteľa a aj spolunažívanie v rodine žiaka. Táto porucha negatívne ovplyvňuje úspešnosť žiaka nielen v matematike, ale aj v oblastiach súvisiacich s matematikou, v prírodovedných predmetoch a spoločenskovedných predmetoch /napr. v hodnote peňazí, v merných jednotkách, v orientácii sa v čase / , ale aj v jazykovedných predmetoch /napr. určovanie času, pri základných a radových a číselkách a ich pravopise/ Problematické zvládanie daných oblastí má za následok aj nedostatočný rozvoj jednotlivých gramotností u takto znevýhodnených detí.

Členovia klubu si zhrnuli základné informácie o tejto diagóze, ktoré uvádza odborná literatúra. Definícia ADHD – Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Ide o poruchu správania, ktorá sa prejavuje od útleho veku dieťaťa. Je to klinický syndróm, pre ktorý je charakteristická narušená koncentrácia a pozornosť, porucha kontroly impulzov, kolísavé nálady i ťažkosti ako extrémny nepokoj či hyperaktivita. V škole pozorujeme značnú disproporciu medzi úrovňou školského výkonu a úrovňou intelektových schopností týchto žiakov, ktoré sa prejavujú vo výchovno-vzdelávacom procese ako: poruchy pozornosti, vnímania, analýzy a syntézy informácií, slovnej a pracovnej pamäti, priestorovej predstavivosti; hyperaktívne, impulzívne správanie, motorický nepokoj, neobratnosť, narušená senzomotorická koordinácia; emocionálna labilita, afektívne správanie, výkyvy v emocionálnych prejavoch; problémy v sociálnych vzťahoch - porušovanie disciplíny, sebaovládania, neuvážené konanie, nedostatok empatie, agresívne správanie, nízke sebahodnotenie, problémy pri spolupráci v skupine; nevyrovnaný pracovný výkon v škole; problémy v organizovaní svojej činnosti, pri samostatnej práci, nedokončenie začatej činnosti, zabúdanie plnenia povinností, vypracovania úloh, strácanie vecí; pomalé pracovné tempo. Pre dieťa s ADHD je väčšinou charakteristický globálny štýl učenia. Dieťa vníma predovšetkým celok. Ak sa zameriava na detaily, potom nesystematicky, len na základe charakteristiky, ktorá ho zaujme. Pedagógovia vyzdvihli rolu individuálneho prístupu vo výchovno-vzdelávacom procese s ohľadom na špecifické výchovno-vzdelávacie potreby žiaka, založené na nadviazaní pozitívneho emocionálneho kontaktu a porozumenia medzi učiteľom a žiakom.

Pri hodnotení a klasifikácii žiakov so zdravotným znevýhodnením, začlenených v základnej škole, t. j. žiakov s vývinovými poruchami učenia, poruchami aktivity a pozornosti (ADHD), učiteľ postupuje podľa metodického pokynu MŠ SR č. 7/2009 z 2. apríla 2009 na hodnotenie žiakov základných škôl a jeho prílohy č. 4 v nadväznosti na aktualizovaný metodicko-informatívny materiál Žiak s poruchami správania v základnej a strednej škole zo dňa 10. apríla 2013 pod číslom 2013-3982/16490:4-914. V týchto materiáloch sú aj detailné odporúčania ohľadne skúšania, testovania, ako aj hodnotenia žiakov s uvedenými poruchami a venuje sa aj špecifickým postupom učiteľa vo výchovno-vzdelávacom procese.

Prítomní sa zhodli, že u žiakov s ADHD využívajú rôzne formy overovania ich aktuálnych vedomostí, rôzne formy spätnej väzby, ale z dôvodu ich krátkodobej pozornosti a aj daným časovým rozmedzím pre jednotlivé tematické celky, sa najefektívnejším spôsobom stali pracovné listy a testy. Stávajú sa aj formou prípravy žiaka na testovanie T5, T9 a prijímacie pohovory pre stredné školy. Pedagógovia týmto spôsobom pripravujú a učia deti ako vnímať, správne čítať a porozumieť pokynom v písomnej forme. Na základe svojich skúseností s úpravami pracovných listov a rôznych testov pre žiakov so ŠVVP navrhli vychádzať z nasledovných úprav pre žiakov s ADHD pri písomnostiach: upravateľnosť písma: 14, nepätkové písmo /arial, tahoma, verdana/, riadkovanie 2, členenie textu kvôli lepšej prehľadnosti, orientácii alebo zrozumiteľnosti, pri otázke sa môže uviesť, v ktorom odseku má žiak hľadať odpoveď, oddelenie a zvýraznenie otázok, zvýraznenie podstaty podčiarknutím alebo tučným písmom, úprava alebo nahradenie úlohy vhodnejšou, testové úlohy: výber možností /v priemere 4 možnosti/, priradovanie, zoradovanie, tlač jednostranne, aby si žiak mohol rozložiť stránky vedľa seba, v prípade potreby zníženie počtu úloh, hodnotenie čo žiak stihol, doskúšanie inou formou podľa jeho aktuálneho psychického a zdravotného stavu.

Daný návrh úprav písomných výstupov pre žiakov s ADHD (ako aj pri ostatných vývinových poruchách) slúži len ako východisko pre úpravy, každému žiakovi je potrebné upraviť texty podľa jeho individuálnych potrieb, aktuálneho zdravotného stavu, odporúčaní CPPP a P, v spolupráci so školskou špeciálnou pedagogičkou a školskou psychologičkou, pričom hlavným dlhodobým cieľom je prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti. V širšom meradle podporuje sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu dieťaťa do

spoločnosti. Podmienkou pre úspešnú spoluprácu s dieťaťom s ADHD je individuálny prístup a zjednotenie výchovných postupov v rámci rodiny a školy. Pravidlá a hranice musia byť jasne vymedzené a rodičia dôslední. Deti s touto poruchou majú aj mnoho pozitívnych vlastností ako sú kreativita, fantázia, intuícia a zmysel pre humor. Oplývajú nesmiernou ochotou pomôcť. Majú obrovský zmysel pre spravodlivosť. Vedia sa pripútať k nejakej téme, vhlbiť sa do nej a získať obdivuhodné výsledky a poznatky.

Žiak, ktorý je v školskom prostredí znevýhodnený vývinovými poruchami má problémy v oblasti reči, čítania, písania a matematických schopností, pričom u každého z nich má daná porucha individuálny charakter. Jej základom je narušenie dielčích funkcií mozgu / zmyslových, poznávacích, pohybových a ich spolupráci/, ktoré zohrávajú rolu pri zládnutí procesu čítania, písania a počítania, a teda zohrávajú rolu pri rozvoji ich čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti.

Vývinové poruchy učenia zasahujú nielen do oblasti školského výkonu, ale aj správania sa jednotlivca v edukačnom procese. Trpia pocitmi úzkosti, že ich vynaloženému pracovnému úsiliu nezodpovedá výsledok, sú veľmi citlivé na akúkoľvek kritiku, majú problémy zvládať situácie, ktoré si vyžadujú vyššiu mieru frustračnej tolerancie. Na jednoduché úlohy reagujú rezignáciou, namiesto toho, aby začali pracovať. V oblasti školských zručností majú problémy zorganizovať si pracovnú činnosť a zorganizovať si voľný čas, nie sú schopní dodržiavať bez kontroly študijný režim, samostatne si robiť poznámky z výkladu učiteľa, sú ľahko unaviteľní, nedokážu sa sústrediť na ďalšiu úlohu a nie sú schopní samostatnej prípravy na skúšanie. Členovia klubu sa zhodli, že základným faktorom u žiakov so ŠVVP na našej škole pre vznik a rozvoj vývinových porúch sú oneskorený vývin reči a logopedické ťažkosti /narušená komunikačná schopnosť/. Narušená komunikačná schopnosť negatívne zasahuje do schopnosti dieťaťa prijímať, spracovávať a aplikovať školské vedomosti, poznatky a zručností. Dané znevýhodnenie žiaka kompenzujeme na vyučovacích hodinách modifikáciami pri učebných postupoch: pri hodnotení rečového prejavu sa zameriava na obsah, nie formu, hodnotia sa predovšetkým vecné poznatky, nie úroveň jazykového prejavu, pri ústnych odpovediach sa poskytne väčší časový priestor na odpoveď, resp. rešpektuje sa pomalšie tempo reči, pri posudzovaní čitateľských zručností sa kládie dôraz na čítanie s porozumením, nie na rýchlosť čítania, pri logofobických prejavoch sa uprednostňuje písomná forma odpovede pred ústnou. Pedagógovia sa zhodli na významnej funkcii úprav každej písomnej úlohy, zadania a poznámok pre deti so ŠVVP, ale z dôvodu rôznych kombinácií porúch VPÚ u jednotlivých žiakov na našej škole /a po osobných skúsenostiach s úpravami pri jednotlivých poruchách/ sa zhodli pri úpravách písomností vychádzať z dohodnutých úprav pre dysortografikov a individuálne ich prispôbovať aktuálnemu stavu žiaka a rozsahu vedomostí a poznatkov, ktoré v danom časovom limite majú zvládnuť.

Týmto spôsobom sa vytvoria súbory rôznych testov, заданий, úloh a poznámok ku konkrétnym učivám individuálne prispôbených pre špeciálno-pedagogické potreby konkrétneho žiaka, ktoré pomôžu aj pri jeho systematickej motivácii k učeniu sa, k rozvoju jednotlivých gramotností a pozitívnemu vzťahu ku škole.

Záver:**Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov**

To, akú úroveň jednotlivých gramotností budú mať žiaci pri ukončení nižšieho sekundárneho vzdelávania, záleží aj od úrovne profesionálnych zručností ich učiteľov. Podrobné didaktické rozpracovanie obsahu učiva a jej dôkladná didaktická analýza spolu s pedagogickou diagnózou a jej zohľadnením v individuálnom prístupe k jednotlivcom, vytvára predpoklady na dôkladné plnenie vytýčených vzdelávacích cieľov. V efektívite vzdelávania žiaka so ŠVVP zohráva úlohu aj osobnosť učiteľa, jeho kreativnosť, prispôsobivosť, aktívne vyhľadávanie nových informácií a samovzdelávanie. Musí svojich žiakov dobre poznať, musí vedieť prostredníctvom čoho ich môže zaujať a motivovať. Samozrejme jeho snaha je determinovaná vzdelávacím potenciálom jednotlivých žiakov. Význam využívania myšlienkových máp vo vzdelávacom procese žiakov s vývinovými poruchami je v ich vlastnostiach a to: zlepšujú koncentráciu, triedia a kategorizujú informácie, okrem písma využívajú aj obrázky, symboly, a i. Testová forma spätnej väzby je vhodná pre žiakov s vývinovými poruchami učenia, ak sú vhodne upravené vzhľadom na ich oslabené alebo narušené funkcie.

Členovia klubu sa zhodli že pre vývinové poruchy platí, že sa objavujú od raného štádia osvojovania si daných zručností, nie sú jednoducho dôsledkom nedostatočnej príležitosti učiť sa, nevyplyvajú z mentálnej retardácie alebo senzorického deficitu a ich príčinou nie je získané poškodenie mozgu alebo ochorenie. Môžu sa vyskytovať samostatne, ale často tvoria komplex porúch /najčastejšie dyslexia, dysgrafia a dysortografia/, majú individuálny charakter, vznikajú na podklade dysfunkcií centrálnej nervovej sústavy .

Dôležité je uvedomiť si, že vývinové poruchy učenia sa premietajú do všetkých vyučovacích predmetov a žiak má nárok na prispôsobenie podmienok priebehu vzdelávania. Navrhnuté úpravy písomnej formy spätnej väzby napomáhajú vyrovnať jeho šance v dosiahnutí úspechu v porovnaní s intaktnými žiakmi.

Pri jeho výchove a vzdelávaní žiaka s ADHD/ADD je nutné efektívne spolupracovať v rámci školy a rodiny. Dlhodobým špecifickým cieľom je prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotností. V rámci prevencie vzniku porúch správania je dôležité aj uplatňovať trest iba pri eliminácii mimoriadne nežiaduceho až nebezpečného správania – agresivita, šikanovanie, fyzické útoky, krádeže, závažné klamstvá. Trest by mal nasledovať ihneď, bezprostredne a vždy presne po výskyte. Aplikovať ho pokojne, bez vystupňovaných emócií. Musí mať význam z pohľadu učiteľa i žiaka. Vhodná voľba trestu je mimoriadne dôležitá. Často negatívna pozornosť (karhanie, napomínanie, hrešenie, krik, poznámky, rozčuľovanie sa učiteľa... sú v skutočnosti pre žiaka „odmenou“ - negatívnym posilňovačom nežiaduceho správania). Vo vzdelávacom procese navrhnuté úpravy písomnej formy spätnej väzby a aj nižší počet úloh v písomnej aj ústnej forme spätnej väzby napomáhajú vyrovnať jeho šance v dosiahnutí úspechu v porovnaní s intaktnými žiakmi, známky plnia motivačnú úlohu.

Členovia klubu sa zhodli, že súčasná situácia je vhodná na využitie a vyskúšanie nových metód a spôsobov vzdelávania. Žiaci so ŠVVP môžu mať nielen vďaka nim, ale aj možnosti pracovať v menej rušivom a pokojnejšom rodinnom prostredí lepšie výsledky a radosť z učenia, teda aj motiváciu učiť sa ako v školskom prostredí. V danej situácii a podmienkach v úzkej spolupráci rodič – učiteľ- školský špec. pedagóg/školský psychológ, môže žiak urobiť v oblasti rozvoja gramotností zásadnejší pokrok.

Členovia klubu sa zhodli na významnej úlohe hodnotenia a sebahodnotenia, sebareflexie vo výchovno-vzdelávacom procese. Vďaka nej má možnosť žiak prebrať väčšiu zodpovednosť za vlastný proces učenia sa.

Hodnotenie podporujúce potrebu sebarozvoja bude také, ktoré umožní žiakovi uspokojiť všetky potreby, ktoré sú jeho podmienkou: fyziologické potreby, dávať žiakovi pocit bezpečia, potrebu lásky a uznania tým, že ocení jeho pokroky, nebude ponížovať, škatuľkovať, zosmiešňovať, ale naopak - akceptovať, povzbudzovať poukazovať na osobnú hodnotu.

Takisto sa zhodli na významnej funkcii úprav každej písomnej úlohy, zadania a poznámok pre deti so ŠVVP, pričom pri úpravách písomností odporúčajú aj ostatným kolegom vychádzať z dohodnutých úprav pre dysortografikov a individuálne ich prispôbovať aktuálnemu stavu žiaka a rozsahu vedomostí a poznatkov, ktoré v danom časovom limite majú zvládnuť. Týmto spôsobom sa vytvoria súbory rôznych testov, заданий, úloh a poznámok ku konkrétnym učivám individuálne prispôbených pre špeciálno-pedagogické potreby konkrétneho žiaka, ktoré pomôžu aj pri jeho systematickej motivácii k učeniu sa a pozitívnemu vzťahu ku škole.

Členovia budú informovať ostatné pedagogické kluby o základných poznatkoch o vývinových poruchách, príčinách ich vzniku, prejavoch a o spôsobe práce so žiakmi znevýhodnenými týmito poruchami.

Takisto sa dohodli odporučiť ostatným pedagogickým klubom oboznámiť sa aj s tvorbou a prácou s myšlienkovými mapami a úpravami textu vhodnými pre vývinové poruchy, aby testová forma spätnej väzby nehodnotila úroveň ich poznatkov a zároveň aj úroveň vplyvu ich oslabených funkcií a schopností na ich proces učenia sa.

Odporučili aj preštudovať si metodické materiály uverejnené na stránke SCŠP Žilina, CPPPaP Pezinok, Košice, Námestovo a pod., kde sú veľmi dobre a prehľadne opísané jednotlivé poruchy, odporúčania pre učiteľov pri práci so žiakmi s vývinovými poruchami učenia, metodické materiály, špecifické a praktické postupy vo výchovno-vzdelávacom procese pomáhajúce učiteľovi v jeho práci a žiakovi v jeho učení sa, a aj vďaka ktorým lepšie porozumejú fungovaniu, vnímaniu a reakciám detí so ŠVVP a zároveň sa zvýši predpoklad efektívnejšieho vzdelávania v rámci školy.

Ukážky úprav testov pre jednotlivé vývinové poruchy aj ukážky testov vhodných na rozvoj oslabených funkcií boli priložené ku konkrétnym správam z konkrétnych stretnutí pedagogického klubu.

Po prieskume odporúčaných internetových stránok, aj iných podľa vlastného výberu, potrieb a záujmu členov klubu a po prebehnutí diskusií v jednotlivých kluboch nás oboznámia s ich spätnou väzbou .

Členovia klubu sa dohodli odporučiť okrem už uvedených internetových stránok zaujímavých z pohľadu vzdelávania, aj nasledujúce:

- Spisovateľ Daniel Hevier spustil youtubové vysielanie. Sám seba nazval „žiačiteľom“, čiže učiteľom, ktorý sa učí od svojich žiakov. Jeho program Daniel Hevier „učí“ bez školy je určený pre deti od 10 do 18 rokov.
- Rozhlas a televízia Slovenska ponúka relácie z archívu.
- Mnohé weby a blogy zverejnili na svojich stránkach tipy na vzdelávacie portály a návody, ako s deťmi zmysluplne tráviť čas. Vzdelávacie weby pre menšie deti sú napríklad Kozmix, pre druhý stupeň Fenomény sveta.
- Niektoré múzeá, hrady, zámky, ale aj chránené územia ponúkajú virtuálne prehliadky svojich zaujímavostí.
- Zaujímavé sú tiež Lepšia geografia a youtubový Dejepis inak.
- Vieme po slovensky.sk ponúka netradičné úlohy nielen zo slovenského jazyka, ale aj z anglického a matematiky.

Mnohé teraz ponúkajú aj bezplatný prístup.

11.	Vypracoval (meno, priezvisko)	PaedDr. Renáta Beneková
12.	Dátum	30.6.2020
13.	Podpis	
14.	Schválil (meno, priezvisko)	Mgr. Nataša Ďurišová
15.	Dátum	30.6.2020
16.	Podpis	